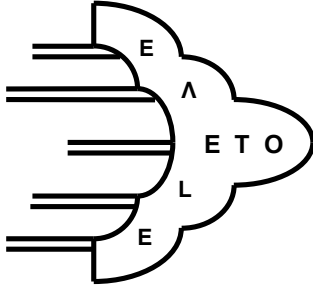

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Λεωφ. Συγγρού 63, 11745 ΑΘΗΝΑ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

Λεωφ. Συγγρού 63, 11745 ΑΘΗΝΑ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Τηλ.: 210 8662069, 6974321009, 6949573108

Ηλ-Ταχ.: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://www.eleto.gr/>

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Αρ.149 Μάρτιος – Απρίλιος 2018

ISSN 1106-1073

Τιμή: 3 λεπτά

Οι ορισμοί στα αζήτητα

Παρά τις φιλότιμες και συνεπείς προσπάθειες ολιγάριθμων ερευνητών ορολογίας για την ανάδειξη της σημασίας και του ρόλου του *ορισμού*, τόσο στα επιστημονικά όσο και στα κοινωνικά – πολιτικά – οικονομικά δρώμενα, αυτή η βασική έννοια χαιρεί ελάχιστης προσοχής.

Σύμφωνα με την θέση που κατείχε αυτή η έννοια εννέα αιώνες πίσω, οι λόγιοι του 12^{ου} και του 13^{ου} αιώνα ταξινομούσαν τους ορισμούς στους «κύριους» και στους «υπογραφικούς». Οι κύριοι ορισμοί περιείχαν τα ουσιώδη χαρακτηριστικά της έννοιας και η ανάγνωσή τους γινόταν με βάση το κύριο γνώρισμά τους, το «αντιστρέφειν», δηλαδή ο ορισμός μπορούσε να αναγνωστεί από την αρχή προς το τέλος και αντίστροφα χωρίς την προσθήκη άλλης λέξης και χωρίς να διασαλεύεται η τάξη των λέξεων.

Παράδειγμα κύριου ορισμού:

Πρόκειται για τον ορισμό που δανείστηκε ο Νικηφόρος Βλεμμύδης από τα *Τοπικά* του Αριστοτέλους και έχει ως εξής: «Εστί άνθρωπος ζών θνητόν, νου και επιστήμης δεκτικόν» «Δεκτικόν επιστήμης και νου, θνητόν ζών άνθρωπός εστί.»

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τους «υπογραφικούς» ορισμούς οι οποίοι εμπεριέχουν βασικά γνωρίσματα της έννοιας καθώς και άλλες πληροφορίες σύμφωνα με τον υπογράφοντα συντάκτη του ορισμού.

Τα προφανή πλεονεκτήματα των ορισμών ως προς την ακριβή κατανόηση, την επικοινωνία μεταξύ ειδικών συνομιλητών και μη κατά τη διάρκεια της πάσης φύσεως διαπραγμάτευσης ή ανταλλαγής δεδομένων θεωρούμε αυτονόητα και τα προσπερνούμε ασχολίαστα. Μας απασχολεί, όμως, μια «υπογραφική» κατάταξη που αναδεικνύει τον ρόλο των ορισμών και τη σημασία τους απαντώντας στην ερώτηση σε ποιους χρήστες θεωρούνται οι ορισμοί απαραίτητοι και με ποια σειρά βάσει των κριτηρίων του ποιού και του ποσού.

Πρώτον, κατά την γνώμη μας, αυτοί είναι οι δημοσιογράφοι εκφωνητές ή συντάκτες ειδικών κειμένων: το εύρος της ακροαματικότητας και της αναγνωσιμότητας του δημοσιογραφικού λόγου υπερβαίνει και αυτό της εκπαίδευσης αφού το κοινό τους περιλαμβάνει μαθητές, σπουδαστές, ερευνητές, επιστήμονες και γενικό κοινό, το δε φάσμα του θεματικού περιεχομένου του δημοσιογραφικού λόγου αγγίζει ολόκληρο το επιστητό. Θεωρείται, λοιπόν, επιβεβλημένη η ενημέρωση-κατάρτιση των δημοσιογράφων-συντακτών πάνω σε θέματα ορισμών, ώστε να μεταφέρονται με ακρίβεια και εγκυρότητα τα δεδομένα.

Δεύτερον, οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων οι οποίοι μεταφέρουν ιστορικά, επιστημονικά, πολιτιστικά δεδομένα καλλιεργώντας τους νέους να προσαρμόζονται στα νέα

περιβάλλοντα εφευρίσκοντας καινούργια, αφού έχουν κατανοήσει πλήρως με σαφήνεια τις έννοιες και τους όρους τους μέσω των ποιοτικών ορισμών.

Τρίτον, οι ερευνητές των διαφόρων τομέων γνώσης, οι οποίοι κατέχουν μεν τις έννοιες του πεδίου τους, αλλά οφείλουν να κατανοούν και τις έννοιες άλλων πεδίων βάσει ορισμών.

Τέταρτον, οι καταναλωτές πολίτες οι οποίοι έχουν ζωτικό όφελος να γνωρίζουν τι καταναλώνουν και πώς αυτά ορίζονται.

Πέμπτον, οι επιστήμονες της τεκμηρίωσης και της αρχειοθέτησης, της τεχνολογίας για άμεση, απρόσκοπτη και φιλική λήψη των δεδομένων από γενικό-ειδικό κοινό.

Έκτον, οι επιστήμονες της τεχνητής νοημοσύνης οι οποίοι χρειάζονται ακριβείς όρους και ορισμούς για την καλύτερη σύμπραξη με την φυσική νοημοσύνη.

Έβδομον, οι άνθρωποι της τέχνης και των γραμμάτων έχουν ανάγκη έγκυρων και διαφανών ορισμών για την εκτέλεση του έργου τους.

Όγδοον, οι περί την ορολογία ασχολούμενοι οι οποίοι οφείλουν να υιοθετούν κοινούς ορισμούς, ήτοι κοινή γλώσσα με μονοσήμαντους όρους και τυποποιημένους ορισμούς, αφού αυτά είναι τα βασικά γνωρίσματα της επιστήμης του όρου.

Τέλος, οι ορισμοί σήμερα είναι αναγκαίοι τόσο στη φυσική όσο και στην τεχνητή νοημοσύνη, πράγμα που τους καθιστά πολύτιμο εργαλείο του ανθρώπου με την σημερινή και την εν δυνάμει οντότητά του. Από τον ορισμό του τύπου αντιστρέφειν μέχρι την πρόταση ορισμού της Τεχνικής Επιτροπής 37 (TC37) του ISO και της ελληνικής Τεχνικής Επιτροπής TE21, η οποία ευθύνεται για την ελληνική απόδοση των ορισμών, βλέπουμε ότι βαινούμε στην αοριστία, στην ασάφεια και στην απροσδιοριστία σχετικά με τον ορισμό του ορισμού.¹ Άρα οι ορισμοί, οι συναειτικά αποδεκτοί ορισμοί περνούν απρόσκοπτα στους αποδέκτες κάθε κατηγορίας και έτσι ευοδώνεται η επιτυχή επικοινωνία της κάθε περίπτωσης της κάθε χρήσης και της εκάστοτε σημασίας του όρου της κατασημαινόμενης έννοιας.

M.K.

OROGRAMMA No 149, March – April 2018,

ISSN 1106-1073

Bimonthly edition of

Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Syngrou Ave. 63, GR-11745 ATHENS GREECE

¹ Νέα πρόταση ορισμού του ορισμού κατά ISO TC37: *Representation of a concept by a substitutable expression that conveys its meaning and serves to differentiate it from related concepts*, την οποία δεν αποδέχεται η ελληνική επιτροπή ΕΛΟΤ/ΤΕ21, που υποστηρίζει τον ως τώρα ισχύοντα ορισμό του ISO: *Representation of a concept by a descriptive statement which serves to differentiate it from related concepts*.

Συνέδρια/Συμπόσια/Σεμινάρια σχετικά με την Ορολογία (Διαρκής Κατάλογος του «Ο»)

Ο κατάλογος Συνεδρίων/Συμποσίων/Σεμιναρίων που δημοσιεύεται παρακάτω περιλαμβάνει εκδηλώσεις που έχουν σχέση με Ορολογία και πρόκειται να διεξαχθούν στο άμεσο μέλλον, ή έχουν πρόσφατα διεξαχθεί, καθώς και άλλα ορολογικά νέα. Η πληροφόρηση του «Ο» για τις εκδηλώσεις αυτές προέρχεται κυρίως από τη συχνή ηλεκτρονική ενημέρωση της ΕΛΕΤΟ από το Infoterm (Διεθνές Κέντρο Πληροφοριών για την Ορολογία: <http://linux.infoterm.org/>), και από την EAFT (Ευρωπαϊκή Ένωση Ορολογίας: www.eaft-aet.net), των οποίων η ΕΛΕΤΟ είναι μέλος.

1. Εργομήγυρη Workshop III Terminology Management for Translation Memories (2nd Edition) της IULATERM, 4 Απριλίου – 16 Μαΐου 2018. Πληροφορίες: <https://www.upf.edu/web/terminologiaonline/inscripciones>
2. Διεθνές Συνέδριο "Terminology research in musicology and the humanities" Zagreb, 25 – 26 May 2018. [http://conmusterm.eu/article/international-conference-2018-terminology-research-in-musicology-and-the-humanities/29/?ct=\(EAFT+Newsletter+84\)](http://conmusterm.eu/article/international-conference-2018-terminology-research-in-musicology-and-the-humanities/29/?ct=(EAFT+Newsletter+84))
3. TOTH 2018 - Terminology & Ontology: Theories and applications, στο Savoie Mont-Blanc University (Chambéry, France), 7-8 Ιουνίου 2018. – Εκπαιδευτική συνεδρία 5–6 Ιουνίου με θέμα: The contribution of Linguistics to Terminology
4. CINEO, 4-6 July 2018, Lyon 2 University France (<https://termcat.us10.list-manage.com/track/click?u=7cd8149438b3eb88893ce2987&id=9249d64a60&e=f7b56cb749>)
5. Θερινό Σχολείο Ορολογίας TSS 2018 (Terminology Summer School, 9–13 Ιουλίου, Βιέννη, Αυστρία) (Πληροφορίες: http://www.termnet.org/english/events/tss_2018/index.php).
6. First International Conference in Terminology Tbilisi, 14-16 September Georgia
7. Συνέδριο: International Terminology: Translation and Standardization, 5-7 October, 2018, Tbilisi (Georgia) (Ιστού.: <http://qashol.ge/index.php?lang=en>)
8. 9^η Σύνοδος Κορυφής για την Ορολογία (**IX EAFT Terminology Summit**), με θέμα *Making, Managing, Measuring Terminology In the pursuit of Quality* η οποία θα πραγματοποιηθεί στην πόλη San Sebastian, **Basque Country**, στις 22-23 Νοεμβρίου 2018
9. I Congreso internacional "Traducción y sostenibilidad cultural: sustrato, fundamentos y aplicaciones" 28-30 November Salamanca Spain

K.B.

Βάσανα λεξικά και η βάσανος ορθογραφία

Η περιπέτεια που θα ζήσει όποιος θέλει να προσφύγει στα Λεξικά περιγράφεται με ιδιαίτερο τρόπο.

Ο χρήστης πόσα Λεξικά πρέπει να αγοράσει και πόσα να ανοίξει κάθε φορά, και πόσο να κάνει τον γλωσσολόγο που θα πρέπει να συγχωνεύει τις πολλές απόψεις και να αποφαινεται; Πρέπει, όμως, να αποφασίσει, να γράψει ή να διορθώσει.

Με τρία μεγάλα Λεξικά, του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη (ΤΡ) του Εμμ. Κριαρά (ΚΡ) και Γ. Μπαμπινιώτη (ΜΠ), ο χρήστης βαδίζει με αισθήματα **ανάμεικτα** (ΤΡ) ή **ανάμικτα** (ΚΡ,ΜΠ) μπροστά σε **καινούρια** (ΤΡ) ή **καινούργια** (ΚΡ, ΜΠ) ετυμολογικά και ορθογραφικά δεδομένα.

Ο χρήστης δεν θα πρέπει να βρει συσχετισμούς ή συμμαχίες ανάλογα με την ιδεολογία των συντακτών. Ακόμη το **γαρίφαλο** (ΤΡ, ΚΡ) και **γαρύφαλλο** (ΜΠ), αλλά και το **κτήριο** (ΚΡ, ΜΠ) ή **κτίριο** (ΤΡ) που **νεωτερίζει** (ΤΡ, ΜΠ) **νεοτερίζει** (ΚΡ).

Το πιο παράδοξο: **αιμομιξία**, **αιμομίκτης** (ΤΡ, ΚΡ, ΜΠ), ενώ **αναμειγνύω** (ΤΡ, ΜΠ), **αναμιγνύω** (ΚΡ), όμως **ανάμεικτος-μεικτός** (ΤΡ), **ανάμικτος** – **μικτός** (ΚΡ, ΜΠ) και **μείγμα- μείξη** (ΤΡ,ΜΠ), **μίγμα- μίξη** (ΚΡ).

Αλίμονο/αλλοίμονο στον χρήστη που πλάϊ στην κοινή **αιμομιξία**, του Τριανταφυλλίδη: όλα με **-ει**, στον Κριαρά: όλα με **-ι**, στον Μπαμπινιώτη: άλλα έτσι κι άλλα αλλιώς.

Πολλά άλλα ακόμη, καθώς η γλώσσα προχωρεί και ενσωματώνει λάθη, γραμματικά και άλλα, πόσο μάλλον η γραφή, δηλαδή η εικόνα απλούστατα της λέξης.

Πώς νοείται να αλλάζουν λέξεις, γραμματικοί τύποι και συντακτικά σχήματα, και από την άλλη πλευρά να αποκαθίσταται η ορθογραφία λέξεων που η ετυμολογία τους, ακόμη και όταν δεν αμφισβητείται, χάνεται με τον χρόνο;

Δ.Π.

Volvere, το στρέφειν των λατινών (Μια πιθανή ετυμολογική εκδοχή)

Διαβάζουμε στον Θεόφραστο και σε άλλους αρχαίους συγγραφείς (Όμηρος, Ήρων, Πολύβιος, κ.ά.) και πηγές, ότι οι **θύρες** των σπιτιών και οι **θύρες** των κάστρων και άλλων οχυρωματικών έργων είχαν **στροφίγγες** ή **στροφείς** ή **θαιρούς**, που εξασφάλιζαν την **περιστροφική** κίνηση του ανοίγματος και κλεισίματος. (Βιβλιογραφικές Παραπομπές - ΒΠ 1-4).

Ο Θεόφραστος μας πληροφορεί επίσης ότι οι καλύτεροι **στροφείς** θυρών κατασκευάζονταν από **φτελιά** για να μην στραβώνουν. (ΒΠ 5).

Οι **στροφείς** ή **στροφίγγες** σχηματίζονταν από ένα ξύλινο άξονα που εισερχόταν σε υποδοχή του ανωφλίου και κατωφλίου.

Άλλες πηγές μας πληροφορούν ότι οι υποδοχές αυτές επενδύονταν με μέταλλο για να μην φθείρεται το ξύλο. (ΒΠ 6-9)

Σε άλλο εδάφιο ο Θεόφραστος μας πληροφορεί ότι στους **στροφείς** ή **στροφίγγες**, οι άνθρωποι έβαζαν κοπριά βοδινή (**βόλβιτον**) για να παραμένει το σημείο εκείνο υγρό και να μην φθείρεται, δηλ. ως ένα είδος λιπαντικού. (ΒΠ 10)

Ο **Πολυδεύκης** με τη σειρά του μας πληροφορεί για τις ονομασίες της κόπρου των διαφόρων οικοσυστημάτων ζώων και ταυτοποιεί το **βόλβιτον** με την βοεΐα κόπρου. (ΒΠ 11).

Άλλη πηγή μας πληροφορεί ότι το **βόλβιτον** και **βόλβιτον** ήταν ένα και το αυτό. (ΒΠ 12).

Στο Λεξικό **Cassel** [1] διαβάζουμε στα λήμματα : **Volvere** και **Revolvere**:

Volvere, volvi, volutum = στρέφω, τυλίγω, περιστρέφω
Revolvere = fall backwards

Μετά από τα παραπάνω διατυπώνεται η εξής υπόθεση εργασίας για το έτυμο των ρημάτων της λατινικής γλώσσας **volv-ere** και **re-volv-ere**:

Επειδή:

1. το **βόλβιτον** ή **βόλβιτον**, δηλ. η **βο**-εία κόπρος, αρχικά και στη συνέχεια και τα άλλα είδη κόπρου, χρησιμοποιήθηκε ως λιπαντικό για τους **στροφείς** ή **στροφίγγες** των θυρών,
2. οι **στροφείς** ή **στροφίγγες**, λιπαίνονταν με το **βόλβ**-ιτον,
3. οι **στροφείς** ή **στροφίγγες**, έχουν το ίδιο έτυμο με το ρήμα **στρέφω**,
4. οι **στροφείς** ή **στροφίγγες**, ήταν το σημείο όπου συντελούνταν η πράξη του **στρέφειν/στρέφεισθαι**,
5. το **βόλβ**-ιτον, ταυτίστηκε με την πράξη του **στρέφειν/στρέφεισθαι** και έδωσε συνεκδοχικά στους λατινούς το ρήμα **volv-ere** (και **re-volv-ere**).

Σημείωση

Στα Αγγλικά, τα ρήματα (και τα παράγωγά τους), που προέρχονται από το λατινικό ρήμα **volvere**, όπως τα *evolve*, *revolve*, *involve*, καθώς και οι αντίστοιχες λέξεις σε άλλες γλώσσες (Γαλλικά, Ιταλικά, Ρουμάνικα, Ισπανικά, Πορτογαλικά), του ίδιου ετύμου, παραπέμπουν ετυμολογικά στο *volvere*. Έτσι:

Το Webster Dictionary, για το έτυμο του ρήμα **revolve** παραπέμπει στο λατινικό *volvere*:

[1350–1400; ME *revolven* < L *revolvere* to roll back, equiv. to *re-* RE- + *volvere* to roll, turn round]

Το λεξικό Dictionaire etymologique, του Jean Mathieu–Rosay αναφέρει:

Revolver, XV siècle, de l'italien, *rivortare*, issu du latin pop. *revolvitare*, intesif du lat. *revolvere* (rouler en arriere, *derouter*)

Βιβλιογραφικές παραπομπές (ΒΠ)

1. **Theophrastus** Phil., *Historia plantarum* Book 5, chapter 5, section 4, line 11
σημείον δέ· τούς γάρ **στροφίγγας** τῶν θυρῶν τῶν πολυτελῶν ποιούσι μὲν ἐκ τούτων,
2. **Julius Pollux** Gramm., *Onomasticon* Book 9, section 35, line 5

τὰ δὲ τῆς πόλεως μέρη τεῖχος καὶ τὰ τεῖχους μέρη, ἃ τοῖς στρατιωτικοῖς ἐνέγραψα, καὶ που πύλαι καὶ πυλίδες καὶ οἱ ἐφεστηκότες τοῦτοις πυλωροῖ, ὡς οἱ ἐν τοῖς τεῖχεσι τεχοφύλακες· καὶ τὰ μέρη τῶν πυλῶν ἃ καὶ τῶν θυρῶν, σανίδες πτύχες θαιροὶ **στροφεῖς**, καὶ ὅσα εὐρήσεις ἐν τοῖς περὶ οἰκιῶν (I 76).

3. **Photius** Lexicogr., Scr. Eccl., Theol., Lexicon (E – O) Alphabetic letter theta, Page 78, line 24

<Θαιρούς>: τοὺς **στροφεῖς** τῆς θύρας.

4. **Etymologicum Gudianum**, Etymologicum Gudianum (ζείδωρος – ὦ μαι) Alphabetic entry theta, page 253, line 12

<Θαιροί>, οἱ **στροφεῖς** τῆς θύρας, παρὰ τὸ δι' αὐτῶν θέειν τὰς θύρας.

5. **Theophrastus** Phil., Historia plantarum Book 5, chapter 3, section 5, line 2

Ἔστι δὲ καὶ ἀστραβέστατον τὸ τῆς πτελέας, δι' ὃ καὶ τοὺς **στροφεῖς** τῶν θυρῶν ποιοῦσι πτελεῖνους· ἔαν γὰρ οὗτοι μένωσι, καὶ αἱ θύραι μένουσιν ἀστραβεῖς, εἰ δὲ μὴ, διαστρέφονται.

6. **Scholia In Euripidem**, Scholia in Euripidem (scholia vetera) Vita-argumentum-scholion sch Ph, section 114, line 9

τὸ αὐτὸ δὲ καὶ κλήθρα: – ΜΤΑ <ἄλλως: ἔμβολά> τινες τοὺς **στροφεῖς**, παρὰ τὸ ἐμβάλλεσθαι τῇ ὀπῇ τοῦ οὐδοῦ

7. **Heron** Mech., Pneumatica Book 1, chapter 38, line 11

οἱ δὲ **στροφεῖς** τῶν θυρῶν παρεκτετάσθωσαν εἰς τὸ κάτω μέρος καὶ στρεφέσθωσαν ἐν κνωδακίοις οὖσιν ἐν τῇ ΑΒΓΔ βάσει εὐλύτως.

8. **Scholia In Euripidem**, Scholia in Euripidem (scholia vetera) Vita-argumentum-scholion sch Ph, section 114, line 11

<χαλκόδετα> δὲ ἐπεὶ χαλκῶ περισφηκοῦνται οἱ **στροφεῖς** διὰ τὸ μὴ προστριβόμενον ἐξασθενεῖν τὸ ξύλον.

9. **Septuaginta**, Paralipomenon i sive Chronicon i Chapter 22, section 3, line 2

καὶ σίδηρον πολὺν εἰς τοὺς ἥλους τῶν θυρωμάτων καὶ τῶν πυλῶν καὶ τοὺς **στροφεῖς** ἠτόμασεν Δαυὶδ καὶ χαλκὸν εἰς πλῆθος, οὐκ ἦν σταθμός·

10. **Theophrastus** Phil., Historia plantarum Book 5, chapter 5, section 6, line 12

τοῖς δὲ λωπίνοις καὶ τοῖς ἄλλοις οἷς εἰς τοὺς **στροφίνας** χρώνται πρὸς τὸ μὴ ῥήγνυσθαι **βόλβιτον** περιπλάττουσιν, ὅπως ἀναξηρανθῆ καὶ διαπνευσθῆ κατὰ μικρὸν ἢ ἐκ τῆς μήτρας ὑγρότης.

11. **Julius Pollux** Gramm., Onomasticon Book 5, section 91, line 8

καὶ ἵππου κόπρον φασίν, βοὸς **βόλιτον**, ὄνου ὄνιδα καὶ ὄνθον – Ὀμηρος (Ψ 775) δὲ ὄνθον βοῶν ἔφη, χοίρων ὑσπέλεθον, προβάτων οἰσπώτην, αἰγῶν σφυράδα καὶ σφυραθίαν καὶ σπύρδαρα, ὡς καὶ μυῶν μισκέλενδρα.

12. **Etymologicum Magnum**, Etymologicum magnum Kallierges page 204, line 23

<Βόλβιτον>: Τὴν παντοδαπὴν κόπρον· **βόλιτον** γὰρ ἦν· καὶ πλεονασμῶ τοῦ β· κυρίως δὲ, ἢ βοός.

Βιβλιογραφία

- [1] Cassel' s new Latin-English English-Latin Dictionary, By D. P. Simson, M.A., Cassel London 1971
[2] LSG, Βολίτον το, βολίτος, cow dung mostly in plural, Βολίτινος, η, ον of cow dung
[3] Dictionnaire etymologique, Jean Mathieu –Rosay, Les nouvelles éditions marabout, Alleur, Belgique, 1985

Γ.Α.Τ.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ² ἔλα κι εσύ

1. Οι αγγλικοί όροι unmanned aerial vehicle (UAV) / drone και άλλοι συναφείς όροι με τα ελληνικά ισοδύναμά τους

όπως υιοθετήθηκαν από την ΕΛΕΤΟ,
στο πλαίσιο του Ελληνικού Δικτύου Ορολογίας (ΕΔΟ)

Το ερώτημα τεθηκε στην βικιομάδα «Τεχνολογία» του Ελληνικού Δικτύου Ορολογίας (https://ec.europa.eu/greece/el-diktyo_el), όπου προτάθηκε το δάνειο **δρόνος**. Με λεπτομερή ορολογική μελέτη του ερωτήματος ασχολήθηκε και το Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο (ΓΕΣΥ) της ΕΛΕΤΟ που κατέληξε, μέσω αναλυτικού σκεπτικού, στην υιοθέτηση του δανείου **δρόνος**, αλλά και στην εισαγωγή της νέας ρίζας **δρον-** στην ελληνική, με απόφασή του που αναγράφεται παρακάτω.

Οι έννοιες τις οποίες αποδίδουν οι δύο αγγλικοί όροι **unmanned aerial vehicle (UAV)** και **drone** ως συνώνυμα, δίνονται από τους ακόλουθους (υπογραμμισμένους) ορισμούς:

Αγγλικοί ορισμοί

α. unmanned aerial vehicle (UAV)

an aircraft piloted by remote control or onboard computers

(<https://en.oxforddictionaries.com/definition/uav>)

β. drone

1. A male bee or wasp, which does not work but can fertilize the queen bee.
2. (*now rare*) Someone who does not work; a lazy person, an idler.
3. One who performs menial or tedious work; a drudge.
4. A remotely controlled aircraft, an unmanned aerial vehicle (UAV).

(<https://en.wiktionary.org/wiki/drone#English>)

Ελληνικός ορισμός

ανεπάνδρωτο αεροσκάφος που οδηγείται με τηλεχειρισμό ή από επινήγιο υπολογιστή

Χαρακτηριστικά της έννοιας

- α) είναι όχημα / σκάφος
- β) είναι ιπτάμενο όχημα / σκάφος
- γ) πετάει στον αέρα / είναι αεροσκάφος
- δ) είναι ανεπάνδρωτο / μη επανδρωμένο / δεν έχει πλήρωμα / δεν έχει πιλότο
- ε) έχει αυτοδύναμη κίνηση / έχει δικό του κινητήρα ή κινητήρες / είναι αυτοκινούμενο
- στ) συγκρατείται και κινείται στον αέρα με (τρεις ή περισσότερους) περιστρεφόμενους ἑλικες
- ζ) εκτελεί κατακόρυφη απογείωση / προσγείωση
- η) μπορεί να είναι τηλεκατευθυνόμενο, να οδηγείται από μακριά με τη βοήθεια κάμερας, αλλά μπορεί να είναι ρομπότ και να οδηγείται από ενσωματωμένο ηλεκτρονικό υπολογιστή (επινήγιο υπολογιστή)
- θ) παράγει έντονο χαρακτηριστικό ήχο / βόμβο
- ι) η κίνησή του παρουσιάζει **αναλογία** με την κίνηση εντόμου
- ια) εισχωρεί στον εναέριο χώρο δυσπρόσιτων περιοχών και κατοπτρεύει / παρατηρεί / φωτογραφίζει
- ιβ) μπορεί να εκτελέσει στρατιωτικές ή πολιτικές (νόμιμες ή παράνομες) αποστολές.

Απόφαση του ΓΕΣΥ (Απόφαση αρ.1335/13-6-17)

Μετά από εκτενή συζήτηση, κατά την οποία αναφέρθηκαν πολλοί υποψήφιοι όροι (όπως π.χ. ονόματα και άλλων (εκτός από **κηφήνας**, που έχει χρησιμοποιηθεί στα αγγλικά) ειδών του ζωικού βασιλείου, εντόμων ή πουλιών, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αναλογικά, το ΓΕΣΥ αποφασίζει τα ακόλουθα:

² ΓΕΣΥ: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ

α. Ισοδύναμος ελληνικός όρος για τον όρο **unmanned aerial vehicle (UAV)**

Η απόδοση του οροσυνθετικού **unmanned** με το δίλεκτο «**μη επανδρωμένος**», αντιφατικό αντώνυμο του «**επανδρωμένος**», είναι απόλυτα αποδεκτή: πλην όμως, πάγια τακτική των ομάδων ορολογίας είναι – για λόγους γλωσσικής οικονομίας – να επιλέγονται μονολεκτικά αντώνυμα όταν αυτά ήδη υπάρχουν ή μπορούν να σχηματιστούν με τη χρήση κατάλληλων προθημάτων (π.χ. με το στερητικό α(v)). Ειδικά για την περίπτωση, θα ήταν προτιμώμενο το μονολεκτικό «**ανεπάνδρωτος**», εάν δεν χρησιμοποιούνταν ήδη το «**μη επανδρωμένος**», οπότε το μονολεκτικό προτείνεται ως συνώνυμο. Η πρόταση, λοιπόν, του ΓΕΣΥ είναι:

unmanned aerial vehicle (UAV) -> **μη επανδρωμένο αεροσκάφος (ΜΕΑ), ανεπάνδρωτο αεροσκάφος**

β. Ισοδύναμος ελληνικός όρος για τον όρο **unmanned aerial / aircraft system (UAS)**

Επόμενη είναι, μετά το α. η πρόταση:

unmanned aerial / aircraft system (UAS) -> **σύστημα μη επανδρωμένου αεροσκάφους (ΣμηΕΑ), σύστημα ανεπάνδρωτου αεροσκάφους (ΣΑΝΑ),**

γ. Ισοδύναμος ελληνικός όρος για τον όρο **drone**

Αναλογικά προς τον ξενόγλωσσο όρο, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο **βόμβος** (= **μπούμπουρας**), αλλά θα δημιουργεί προβλήματα κατά τη χρήση του η ομωνυμία με τον **βόμβο** (= **βούισμα**), ως λαϊκότερη επιλογή, όμως, μπορεί να χρησιμοποιηθεί το πανελληνίως γνωστό **μπούμπουρας**.

Σε ό,τι αφορά το δάνειο **δρόνος**, αυτό έχει το μειονέκτημα του κάθε δανείου (πλήρης αδιαφάνεια), επειδή όμως είναι επιτυχώς προσαρμοσμένο στο ελληνικό κλιτικό σύστημα εύκολα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και να αντικαταστήσει το απροσάρμοστο **ντρόουν** ή το απαράδεκτο (μέσα σε ελληνικά κείμενα) λατινόγραπτο **drone**. Με την υιοθέτησή του εισάγεται στα ελληνικά μια νέα ρίζα **δρον-**, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί παραπέρα, δίνοντας σύνθετα και παράγωγα, η ανάγκη των οποίων υπάρχει ήδη ή μπορεί να προκύψει, στο άμεσο μέλλον, με την ανάπτυξη του συγκεκριμένου τομέα. Η πρόταση, λοιπόν, του ΓΕΣΥ είναι:

drone -> **δρόνος, μπούμπουρας**

Δυνατότητες για:

παράγωγα: π.χ. **δρον-ικός, δρον-ίζω, δρον-ισμός, ...**

και σύνθετα: **δρονο-**, **-δρονος**

όπως στους όρους:

drone system -> **δρονοσύστημα, σύστημα δρόνου/δρόνων**

multi-drone -> **πολύδρονος** (= που περιλαμβάνει πολλούς δρόνους)

multi-drone system -> **πολύδρονο σύστημα** (= σύστημα αποτελούμενο από πολλούς δρόνους)
(<https://www.lakeside-labs.com/portfolio/multi-uav-systems/>)

multi-drone -> **πολυδρονικός**
(= που λειτουργεί με πολύδρονο σύστημα, που αφορά τη λειτουργία πολλών δρόνων)

multi-drone platform -> **πολυδρονικό πλατύβαθρο, πολυδρονική πλατφόρμα**
(= που λειτουργεί με πολύδρονο σύστημα / με πολλούς δρόνους)
(http://cordis.europa.eu/project/rcn/206392_en.html)

drone-borne -> **δρονομεταφερόμενος**
(= που φέρεται πάνω σε δρόνο)

drone-borne missile -> **δρονομεταφερόμενο βλήμα**

2. Διάφορα είδη δρόνου

Ύστερα από εξέταση των ορισμών των εννοιών των διαφόρων **ειδών δρόνου** αποδόθηκαν τελικά και αυτές με τους ελληνικούς ισοδύναμους όρους του ακόλουθου πίνακα.

Αγγλικός όρος	Τελική επιλογή ελληνικού όρου
Unmanned Aerial Vehicle, UAV	ανεπάνδρωτο αεροσκάφος, μη επανδρωμένο αεροσκάφος
drone	δρόνος
multirotor	πολυκινητήριος δρόνος, πολυελικόπτερο
hexacopter	εξακινητήριος δρόνος, εξαελικόπτερο
octocopter	οκτακινητήριος δρόνος, οκταελικόπτερο
quadcopter	τετρακινητήριος δρόνος, τετραελικόπτερο
spyder	αραχνοειδής δρόνος
tricopter	τριελικόπτερο
V-tail	διχάλουρος δρόνος

3. permaculture -> αεικαλλιέργεια

Σχετικά με τη συζήτηση στην Ομάδα International Linguistic Watch του Φέισμπουκ για την ελληνική απόδοση του όρου **permaculture**, η έννοια του οποίου ορίζεται ως:

permaculture
noun
the development of agricultural ecosystems intended to be sustainable and self-sufficient.
"his forest garden is one of Britain's best models of permaculture"

το ΓΕΣΥ απορρίπτει τον όρο **περμακουλτούρα**, που χρησιμοποιούν κάποιοι, και υιοθετεί την απόδοση:

permaculture -> **αεικαλλιέργεια**

Ως προς την «ορθότητα» της λέξης:

Εκ πρώτης όψεως θα νόμιζε κανένας ότι το πρώτο συνθετικό «**αι-**» συντίθεται μόνο με επίθετο Ε ή ρήμα Ρ και παρέχει σύνθετο επίθετο που σημαίνει: αυτός που πάντοτε είναι κάτι (**αιί+Ε**) ή αυτός που πάντοτε κάνει ή παθαίνει κάτι (**αιί+Ρ**) (**αικίνητος, αιιάρθενος, αιιμακάριστος, ...**). Μια διαχρονική αναδρομή, όμως, δείχνει ότι έχει χρησιμοποιηθεί και σύνθεση του «**αι-**» με ουσιαστικό που παρέχει σύνθετο ουσιαστικό δηλώνοντας την «άενη διάρκεια» της έννοιας του ουσιαστικού. π.χ. τα ακόλουθα παραδείγματα από το Μέγα Λεξικό Δ. Δημητράκου: **αιιβλάστησις, αιιβοθητήρια, αιιγενεσία, αιιγεννητής, αιιγονεύς, αιιδουλεία, αιιζωία, αιικινησία, αιιμαχία, αιιφυγία**

K.B.

«ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ»

Το «Ορόγραμμα» είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Ιδιοκτήτης: Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)
Εκδότης: Κ. Ε. Βαλεοντής, Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ
Συντάκτες φύλλου: Κώστας Βαλεοντής, Μαρία Καρδούλη, Δημήτρης Παναγιωτάκος, Γιώργος Τσιάμας
Εκδοτική Ομάδα: Κώστας Βαλεοντής, Θεόφιλος Βαμβάκος, Γιώργος Τσιάμας, Μιχάλης Καραμυχάλης, Τάνια Βαλεοντή
Τηλέφωνα: 6974321009, 210-8662069
Ηλ-Ταχυδρομείο: valeonti@otenet.gr
Ιστότοπος: <http://www.eleto.gr/gr/orogramma.htm>

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι σε επεξεργάσιμη ηλεκτρονική μορφή, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται περαιτέρω επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του/της συντάκτη/συντάκτριάς τους, το πλήρες όνομα του/της οποίου/οποίας περιλαμβάνεται στους συντάκτες του εκάστοτε φύλλου.

Τα θέματα των άρθρων της «ΓΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΣΥ» έχουν συζητηθεί στο ΓΕΣΥ και η δημοσίευση γίνεται ύστερα από απόφασή του.

Επιτρέπεται η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή κειμένων του «Ο» με την υποχρέωση αφενός να αναφέρεται η πηγή των κειμένων και αφετέρου, προκειμένου περί ολόκληρων άρθρων, να εξακολουθήσουν αυτά να διατίθενται δωρεάν σε κάθε ενδιαφερόμενο χωρίς καμιά δέσμευση· σε αντίθετη περίπτωση χρειάζεται άδεια της ΕΛΕΤΟ.